

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4
фор., на по године 2 фор.
За АУСТРО-УГАРСКУ ВОС-
ТРУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње
30 фран. у злату, на по године
10 фран. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Црпната шаље се поштанском
уручицом непосредно админи-
страцији "Гласа Црногорца" на
Цетиње, а коме је наручилије, г.
Перу Галадановићу, к. п. аген-
ту у Котор. Дописи се шаљу
уредишту. Рукописи се не вра-
ћају.

За огласе плаћа се: за сваку
ријеч или за број од пет циф-
ра по 2 новчића за први пут, а
за сваки даљи пут по 1 новчић.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њ. Кр. Височанство Господар
примио је велики крст републике
Сан Марино. Председника републи-
ке Њ. Кр. Височанство извољело је
одликовати својим орденом Данило-
ног реда првог степена.

— У уторник 4. марта као и
дан смрти блаженопочивше Књагиње
Зорке Карађорђевић, држат је у ма-
настирској цркви парастос, у прису-
ству Њ. Кр. В. Господара, и држав-
них великодостојника.

— Њ. Екселенција Г. Сеглов
Царско-руски министар при нашем
Двору, повратио се је из Русије, са
свог двомјесечног допушта.

— Генералштабни пуковник г.
Сисојев, војени царско-руски аташе
за Црну Гору и Србију посетио је
овдје и отпутовао у Подгорицу да
прегледа редовну војску и смјеститашта-
ротног материјала.

— Г. Лермонтов секретар царско-
руске легације отпутовао је дефини-
тивно у Букарешт да заузме мјесто
првог секретара тамошње царско-ру-
ске легације.

— Г. бригадир Јанко Вукотић
у пратњи капетана г. Павла Пла-
менца посетио је орден, којим је Њ.
Кр. Височанство Књаз извољело одли-
ковати Њ. Е. Шакир пашу, сјадар-
ског Валију и предао на свечани
начин. Г. бригадиру учињен је у
Скадру сјајан и срдчан дочек, како
од Њ. Е. Валије тако и од народа.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 7 марта.

Петроградско "Н. Време" под
насловом "Чудновато тумачење ау-
стро-руског споразума од 1897 годи-
не," пише:

"До сада се односно руско-ау-
страјског споразума знало да му је
циљ уважања измјена мисли међу
обима државама да би се избјегли
жалосни и са свим излешених неспо-
равума у случају могућих компли-
кација на Балканском Полуострву,
где се државе суоријеђу у жељама
да се по могућности сачува поли-
тички status quo. Било је у своје
вријеме покушаја да се томе спора-
зуму даду превратна и за нас и
словенство негодна тумачења, као
да је Русија подијелила с Аустријом
сфере утицаја, као да је овој оста-
вила Србију и т. д.; но то су били
само увалудни и без сваког значаја
покушаји бечких и петитавских пу-
блициста, сувише ватрених добро-
вољаца "швапске" политике на Бал-
кану, која нема ничега општег са
званичним круговима. Сад пак чита-
мо у стенографским билешкама пе-
титаваког Парламента нова објашње-
ња о завадана нашега споразума с
Аустро-Угарском, што их је учинило
министар председника Сел, и не мо-
жемо да схватимо шта је то: високо
официјална открића или лични, не-
опресни закључци званичног лица

високог положаја, које, по обичају,
није довољно ушло у спољну по-
литику?"

"Телеграфски извјештај о овој
бесједи г. Села нам је савишито ове
веома интересне његове изјаве: „Ру-
сија и Аустро-Угарска ријешене су
да очувају цјелокупност Турске та-
ко, да ти једна од Великих Сила не-
мадне тамо превлађујући утиљ на
штету осталих... Долазак грофа Лам-
едорфа у Беч ради преговора јесте
корак који потпуно одговара пости-
гнутоме споразуму од 1897 године
у оној тачци његовој која искључује
једнострану иницијативу како са стра-
не Аустро-Угарске тако и Русије...
Принцип је наше политике: да ни
једна држава не дође до превласти и
да не напредује на штету друге."

"Интересно би било добити оба-
вјештења, о којим управ државама
овдје иде ријеч. Ако је о свима вели-
ким државама, онда се предпоставља
ни споразум може тумачити, на при-
мјер, да је управљен противу зами-
сли предузимљиве Германије, и само
се можемо радовати што се Аустро-
Угарска, благодарећи нама, еманци-
пује од експлоататорских заграда
Тројнога Савеза. Ако пак ријеч иде
само о Русији и Аустро-Угарској,
онда је у неколико чудна увјере-
ност г. Села, да ће Русија без раз-
лога напустити своје историско пр-
вјенство на Балкану."

"Објашњење је пријеко потреб-
но и то што прије са обзиром на то,
што се, увијек наклона нама и оста-
лима Слвенству, бечка штампа по-
чиње користити нећ овим облаком
што га је пустио г. Сел. Тако „Neue
Freie Presse," говорећи о наменова-
њу аустријскога консула у Митрови-
ци, искажује увјерење, да у овом
случају Аустрија извлачи само ло-
гички закључак из споразума од
1897 године, којим је као предвиђе-
на „паралелна политика" Русије и
Аустро-Угарске у Турској. Нови рус-
ки консул у Митровици г. Шчер-
бина потребује сарадника и такав
му је љубавно додијелиен у смислу
споразума од 1897!"

"Ако је то тако, онда је, нарав-
но, пријеко потребно да и ми овби-
мо изведемо принцип паралелне по-
литике."

У француском парламенту раз-
дијељена је опет Жута Књига о
македонском питању. Као што је
већ познато из скорињег објелода-
њења дипломатске преписке фран-
цуске владе, њој припада иницијатива
у рјешавању македонског питања,
и сада се види да је г. Делкасе одма
наредио француском посланику у
Цариграду, да препоручи Султану
руско-аустријски предлог, и већ вров
недјељу дана француски дипломата
био је у стању, да саопшти г. Делка-
сеу, да нагледа, да је Султан готов,
да усвоји препоручени му предлог.
Прашка „Политик" говорећи о фран-
цуској спољној политици, опажа, да
се Султан и прошлим година није ни-
кад противио реформама, али их ипак
није изводио, у тврдом убјеђењу,
да се јеропске велесиле неће никад
сложити, како да Турску присиле,
да их изведе, и да ће Турска вада
бити у стању, да револуцију у Ма-
кедовији савлада. „Овога пута —
наставља старочесни лист — нагле-
дало је, да су се велесиле сложиле.

Али се кашње опашило, да са том
једнодушности не иде најбоље. Тур-
ска политика Цара Вилхелма није
јасна. Не зна се да ли је већа ње-
гова љубав према Султану или
тежња, да увржи споразум са Ру-
сијом, и врло је сумњиво, да ли ће
Њемачка пријати, ако то идући
догађаји ватраже, да се у Цариграду
јачи притисак учини. Па ни Ингле-
ска неодушевљава се толико руско-
аустријским пројектом. Из Лондона
пишу, да влада није задовољна с
тим пројектом и да је већ направила
у Бечу и у Петрограду, да задр-
жава себе право, да евентуално
своје предлоге учини. Обзиром на то
државе Њемачке и Ингелеске, увје-
равање г. Делкасеа, да ће Францу-
ска остати вјерна уз Русију и Ау-
стро-Угарску, од велике је важности
за ток македонског питања, и ова
изјава и у Цариграду учиниће ути-
цај. Ту изјаву је г. Делкасе учинио
при великој расправи о спољној по-
литици у француској камари и „Поли-
тик" опажа, да је важно и то што
је г. Делкасе најватреније говорио о
француско-руским односима против
радикално-социјалистичких погледа
на руско-француски савез. „Делкасе
је доказаво како је корисан овај савез
за Француску, и да Француска мора
остати вјерна политици, коју слиједи
од толико година, и чија је увиђа-
ност довела до овог савеза. За тим је
говорио о добрим односима са Итали-
јом. „Многи неспоразуми — изјавио
је Делкасе — ишчезли су из наших
однosa са Италијом, и треба констата-
рати знатно побољшање тих одноsa.
Ми смо с Италијом склопили успо-
меном на заједничке борбе, које ми
не можемо заборавити.“ Односе са
Аустро-угарском Делкасе називље
извреним. Односи са Ингелеском по-
чињу бити срдачки, како прије нијесу
били, али овој срдачности не одго-
вара Ингелеска. Што се тиче Њема-
чке, г. Делкасе је рекао, да су односи
Француске према њој какви морају
бити. Увржљивије и хладније није
се могао изразити. На захтјев ради-
кала-социјалиста, да француска конач-
но заборава Елзас-Лотарингију, г.
Делкасе не само није пристао, него
је изјавио, да увржљивост у одно-
сима са Њемачком не може тако да-
леко ићи, да би се прошлост могла
избрисати."

МАНИФЕСТ РУСКОГА ЦАРА НИКОЛЕ II.

Божијом милешћу ми, Никола II, импе-
ратор и самодражац севросијски, цар пољски,
велики књаз финландски и т. д. и т. д.

Обављујемо свима нашим вјерним по-
даницима:

Ступивши вољом Промисла Божија на
прародитељски престо, ми смо учинили
свечан зајет, пред лицем Свевишњег и
пред нашом савјешћу да ћемо као светињу
павити вјеконне основе руске државе и да
ће ми свој живот посветити служби својој
милој отаџбини.

У неуморном старању за наше пода-
нике ми смо нашли пут за остварење народ-
нога добра у успону на непагладива дјела
наших државних претходника, а прије
свега нашег незаборављеног Оца.

Свемогућем Богу било је угодно, у
неиспитаним путевима Његови, да прекине
прераним концем државне труде љубљенога
Оца нашег и да тиме на нас пренесе свети
дуг да довршимо дјело које је он започео:
да утврдимо поредак и правду у руској
земљи у сагласности са потребама народ-
нога живота, из које поничу.

На велику жалост нашу, смутња која
је послужала од честих смјеровија промјенима

државном поретку, од чести пак ваншоњем
за начелима која су руском животу туђа,
спречава општи рад на унапређењу народ-
ног благостања. Та смутња, која увнемирује
духове, одвлачи их од производног рада и
не ријетко води у пропад младе снаге, које
су драге нашем срцу и неопходне својим
породицама и својој отаџбини.

Искујујући од свих изврштатеља наше
воље како виших тако и нижих, да чврсто
пораде против снога нарушења правилног
тока народног живота, и уздајући се да
ће сваки од њих часно вршити своју служ-
бену и друштвену дужност, са непоколе-
биво одлуком да без одлагања учинимо за
доста државним потребама, нашли смо ми
за добро наредити:

Да власти, које имају посла са вјер-
ским стварима вада имају у виду начела
вјерске трпеливости, предвиђене у основ-
ним законима руске империје, који, пошту-
јући Православну цркву као првенствудну
и господујућу, остављају свима нашим
поданицима других вјероисповијести сло-
бодно исповиједање своје вјере по њеним
обредима.

Да се настави живо увођење у живот
мјера, управљених на поправку материјал-
ног става православног сеоског свештен-
ства, поопштравајући плодно учешће свеш-
тено-служитеља у духовном и друштвеном
животу њихове пастве.

У сагласности са предстојећим вада-
ћама за подизање народног благостања да
се упути рад државних кредитних уста-
нова, нарочито племићских (дворјанских) и
сељачких хипотекарних банака на боље
учвршћење и развијање напретка основних
стубова руског сеоског живота — посјел-
ника и сељака.

Радови, које смо ми овзначили ради
ревидије законодавства о сеоском животу,
како се сврше по реду који смо назначили,
имаће се поднијети ради даље њихове раз-
раде и довођења у складност са мјесним
особинама у губернијским савјетима поред
учешћа највиђенијих људи који уживају
опште повјерење. Као основа тим радовима
ми се поставити неприкосновености опш-
тинског уређења сеоског посједа земље,
тражења и исто вријеме начина како да се
олакша појединим сељацима иступање из
општине.

Да се предузму без одлагања мјере
ради измјене заједничког јемства, које се-
љацима смета.

Да се преустрои губернијска и среска
управа, ради појачања непосредног задово-
љавања разноврсних потреба сеоског жи-
вота сарадњом људи мјештана, руковођених
снажњом и закономјерном влашћу, која нам
је строго одговорна.

Признајући сво наше вјерне пода-
нике да нас потпомогну како би се у по-
родници, у школи и друштвеном животу
учврстила морална начела, крај којих се
под окриљем самодржавне власти једино и
могу развијати народно благостање и по-
удање свакога у сталност његових права,
ми заповиједамо нашим министрима и на-
челницима одјељења којих се ово тиче, да
нам поднесу своје изазоре о извршењу на-
ших нацрта.

Господ Сведријатељ нека пошаље бла-
гослов на наш царствени труд и нека нам
помогне, да сложним радом свих вјерних
синова отаџбине испунамо наше замисли
о усавршењу државнога поретка установом
чврстога строја сеоскога живота, главном
погодбом напретка наше државе на тврдим
основима вјере, закона и власти.

Дано у Петрограду 26 дана фебруара,
године од рођења Христова 1903 царство-
вања пак нашег девете.

Николај.

ДОПИСИ.

Петроград 19 фебруара. — (Свеш-
то-Стефански уговор и гроф Никола Игнаши-
јев). Свему словенскоме свијету је познато,
да је творац С.-Стефанскога договора гроф
Н. Иглатијев, који је у то вријеме ау-
зумао пост рускога посланика у Цари-
граду, али до сад није било тачно из-
вјестно што је побудило грофа да створи
такав договор, чим се он у овом послу
руководио. Истина, о овоме се много пи-
сало и говорило; писали смо и говорили
највише ми Срби, јер се тај договор нај-
више нас и тичао. Он је за нас донио
много теже последице од самога Косова;

он је као гром разбио све наше жеље, наде и идеје; он је за цео низ година удаљио од нас перспективу ослобођења и уједињења Српства.

Али све што се о овоме питању писало и говорило, мање или више, то су била проста нагађања, која су често пута била и безаваложна и више су се остваривала на логичним закључцима и досјеткама, него ли на стварним фактима. Дакле о овоме питању ја ћу да кажем неколике ријечи и објасним нека факта и побуде, којима се руководио творац поменутога договора.

Ја сам већ два пута имао прилику да слушаху графа Игњатијева, у два његова овечана говора, која је он држао о С-Стефанском договору. Из свега тога што је он у ова два свечана говора кавао, могу се извести доста правилни закључци о његовом дипломатском раду, прије 26 година, плодом којег је било његово, ако и несташно мезимче — Бугарска. Један од та два говора граф је држао 10-ог о. м. у Словенском Петроградском Добротворном Друштву. Ја ћу у кратким цртама ишнети из његова говора то што се нас непосредно тиче. Граф је почео свој говор с врло интересним предговором.

„Ја сам живи архив, кавао је он, свега тога што се догађало прије 26 година; тога архива данас сјутра ће нестати и ја, умомљен од чланова друштва, ријешио сам, да данас, у очи, може бити, нових догађања, који могу настати у најважном времену, објасним мојим колегама мој прије 26-годишњи дипломатски рад и побуде из којих он проистао; да опротивим неправедне уворе, којима су ме са многих страна оспалили за Св-Стефански договор“ кававши у кратко о невесињском устанку 1875 год. и послје о српско-турском рату он је прешао на цариградско конференцију, која је држана 16 децембра 1876 год. и на услове, које су заједнички представиле Порти Ингледиа, Француска, Немачка, Италија, Аустрија и Русија. Ми знамо услове те конференције; знамо и то да је и њен творац граф Игњатијева, који је на истој пресједавао. Даље упоменивши о крвавим бојевима на Бунису, о ултиматуму, који је руски цар послао Порти и тражио да се за 48 сахати прекрате војне операције са Србијом и Црном Гором и, на посљетку о руско-турском рату, граф се зауставио на примирју и С-Стефански договор. Примирје је закључено 11 феб. у 11^{1/2} сахати ноћи 1878 год. и већ 12 фебруара почети су преговори о миру. Граф је одмах предложио пројект, којег је он саставио још 12 јануара за вријеме његовог бављења у Петрограду. Овај пројект и јест повратио нам влочењима Св-Стефански договор, који је, по ријечима графа, био прочитан у присуству кнеза Горчакова, министра војног Милутина, Гпрса и др. министара, на који посљедњи ми једне примједбе нијесу учинили, рече граф, ако су ме допније и кривили за посљедње истога. При извођењу овога пројекта граф је сад срис у лицу ингледског посланика овога противника, али највеће сметња њему је чинела Турска, потпомогнута, разумије се ингледским послаником. Камом спотииања су били Срби. „Много сам муке видио, каже граф, док сам израдио за Србе оно што им је по С-Стефанском договору припаало. Ја сам вахтјевао да се дадне Србији Нови

Павар, Митровица и Вучитри, а Црною Гори Бар, Улцињ, један дио Скадарског блата и Невесиње. Посљедње се није могло дати Црној Гори захваљујући руско-аустријском договору (какав је то договор био и у чему се он састојао граф нам није објаснио). Уз то ваља примјетити, да се Аусурија страшно бојала близине Црногорске и Српске границе. На против, да се рашире границе Србије на рачун Бугарске она се није противила, али посљедње ја нијесам могао допустити из разлога које ћу доле навести. За остало противила се Турска. Њени преставници би ми говорили: „Срби су кривци свију наших неорећа и неуспјеха у овоме рату; они су први почели устанак и увели су нас у овако тежак и несретан по нас рат, за то се ми и не можемо сагласити, да се рашире границе Србије и Црне Горе“. На против, што се тикало Бугарске, да се она рашире, са турске се стране није никаквих сметња сретао; они су, готово без сваких примједба, признали њене границе по моме пројекту, надајући се, разумије се, да ће све што се дадне Бугарима, ишала, опет бити њихово; код њих неће нам пропати, мислили су они, као што нам пропада код Срба“. Мени су многи пребацивали, продужило је граф, и укорунали ме, да сам ја и овише велику Бугарску отворио; највише су ме за то нападали Срби, али се ја нијесам хтио бранити од њихових новинарских напада. Истина, ја сам је и отворио велику и у састав исте ушле су и многе не бугарске земље, земље Албаније и Ст. Србије, али ја сам то чинио за то, јер сам знао, да ћу се морати просто трговати са Јевропом па и са Турском, па у томе ценицају ја сам и намјерао био одавати њима оно што је туђе и, таким начином, лакше задржати за Бугаре што је њихово... О Бугарима нико на западу знао није; ингледски представници говорили су ми да сам их ја изабрао. — (Ове је ријечи буквално кавао граф прошле 1902 год., 19 фебр., кад је бугарска омладина у Петрограду прослављала дан ослобођења Бугарске, или још љепше рећи дан закључења С-Стефанског договора). Даље, ја ћу ишложити план и побуде, којима сам се руководио.

На првом мјесту, нам ни једне цела земље није било потребно отети од Турске, ми к томе нијесмо тежили, и сав наш интерес на Балкану закључава се у валицима Буџфорком и Дарданелским и у валазу на Средоземно море. Према томе Султан је престо наш вратар, у кој се налазе кључеви од руске куће.

Друго, ми руси морамо имати јакну, силну и вјерну нам државу на Балкану, која би служила бодом против Аустрије и њених тежња на Балкан и Егејско море. Ово вахтјевају наши битни интереси, тим прије, што ми не можемо вавда држати тамо своју стражу, бити вјечно на опреву. Таква држава морала је бити Бугарска.

Треће, и наши члоти црквени, вјерски, интереси захтјевали су ослободити Бугарску од грчког ушљава и створити је што моћнију.

Четврто, Македонију сам морао урачунаати као дио Бугарске за то, што су у њој ^{1/2} цијелог отакоиништва чисто бугарског пронохођења (!), а остало ^{1/2} свију других народности.

Пето, цар је кавао, да они Бугари, гдје год их има буду слободни и ја сам

се старао да испуни његову мога цара... (Ваљда је цар жељео видјети слободне и Србе, а не само једне Бугаре?) Ево ово су били мотиви и побуде, продужило је граф, да ја створим велику Бугарску и ја сам је отворио на С-Стефанском договору. Али на велику моју жалост, цио мој план, све моје идеје, као гром разбио је берлински конгрес. Ја сам тежио да изравам (лијепо је то изравање било!) интересе српске и бугарске; да мирним путем разграничим њихово земљиште, али Аустрија нарочито одузе Врањски и Пиротски округ од Бугарске и даде их Србији, таким начином, посија међу њих сјеме раздора и крваве братске борбе. Берлински конгрес је био закључен 13 јула 1878 године и послје неколико дана цар ме је примио у аудијенцију. Он ми је с пунијом оочином кавао: „Шта учинише то самноу у Берлину? Зар је савршено пониптен С-Стефански договор?... Мене је граф Шувалов једнако плашио и уајеравао да ће Ингледска објавити нам рат“...

Граф је уајеравао цара, да Ингледска у то вријеме није била спремна за рат и да се према томе не ни бојати тада није требало. Даље је он представио цару протрани извјештај о измјенама С-Стефанског договора, које су учинене на Берлинском конгресу. Осим тога, граф је говорио о тешком економском и политичком положају Црне Горе, о патњама и мучеништву Босне и Херцеговине под аустријском владом; напоменуо је, као провазубе, — о тешком положају Краљевине Србије и, на посљетку, о страдањима Хршћана у Старој Србији и Македонији. Свој говор је граф завршио са сажалењем, што се нијесу испуниле његове жеље, које је он у С-Стефану изказао, највршши надежду: да свакојачко, његови трудови неће пропасти, јер је он саадио за Бугарску идеал и тај идеал ће се, прије или послје, испуниати. За тим је кавао неколике о успоменама, које је он изнио из Бугарске, прошле године, за вријеме шикшионских свечаности и завршио је са жељом, да моћна Русија и даље одржава братске везе са својом једнојверном и једнокрпном браћом на Балкану.

Такве су биле прилике, равно прије 26 година, у којима се решавала судбина српскога народа. Он се налавио међу двије вапре: с једне стране крварна а лакој Аустрија, а с друге, граф Игњатијева с његовим бугарофилиским вахтјевама, тако да је он био „сирак тужан без видје никога“, кој ни само небо није примало ни плача ни молитве“.

Говор графа Игњатијева је јасан; његове жеље, тежње и мисли и сушине су прозрачне; њих није потребе коментарисати. Он је хтио да Бугарска буде велика и моћна и усрдно се старао да је оенажи и рашери на рачун српских земаља. Уа то је, ваљда, мислио и надао се: пошто створио Бугарску овако моћну и велику, може се докотурати да ја будем и њен губернатор, послје кавао... па вашто не и што вапре од кавао?... Појмљиво је, што је граф, под ушљивом таким илузија са мирном савјешћу могао продиктовати С-Стефански договор, предати га у аманет Бугарској и распалити повнијастичке тежње њених ошнова, проузввших се од другог, петојерковног, старгичког сава.

Даље, Свето-Стефански договор је отворио лично граф Игњатијева; он је то

потврдио и писменим фактима, која су ба код њега из тога времена сачувала, а такође и својим публичним признањем. Остава да званична Русија, у овом писму, готово је играла пасивну улогу, не гледајући на то што је руски народ пролијевао крва својих ошнова за све хршћане у опште и што је он покрено жељео, да сви они буду слободни и срећни. Али граф Игњатијева тако није хтио. Он је у овом случају у С-Стефану преобратио јуначки српски народ и раслављеног и несретњег јеванђелског Лазара, а оног богатима је он сам из себе представљао, који је са своје богате трпезе бацао мрвице, по сто пути српском крљу окупане, да њима вадржи његову мученичку душу, да не вађе из његовог тијела, графовским рукама разрупшеног.

Јан. Спасојевић.

Њијевност, умијетност и просвјета.

Преустројство државне и судбене управе у Црној Гори. Бечки „Парламентар“ доноси:

Књава Николе I-ог проишцави ум увидје потребу, да повсаној Црној Гори, — држави, која је скорим дошла великим свијетом у додир, буде државна и судбена управа устројена, боље него досадашња, по правилима напредних држава, у којих начело оте мах, да у којој му драго струци људског рада, једном ов вртом послава једна људи бана, а другим друга. —

До сада се гледало у опште на Црну Гору, као на земљу, у којој се само дух јунаштва одгаја; а у погледу државне управе сматрало се на њу, као на патријархалну земљу, у којој се управља и суди по уобичајеном праву и према народним традицијама, какве су се саотавиле биле у добу, кад је Црногорац за образу земље своје морао бев прекада да буде са оружјем у руди. У опште говорети, тако је у Црној Гори и било; а друштва је управо није ни могло бити, кад се ала, да је она тек послје посљедњег рата, који је свршио ојајном њеном побједом, коначно призната била за самосталну и политички независну јевропску државу и да је тек тада могла мирно почети да се стара о добром уређењу унутрашњег свог државног живота. О каквом законодавном раду тешко се могло и мислити у пређашње доба. Књажевн-Господари издавали су према приликама и потребама земље односте укаве, који су подмиривали једну, или другу грану државног живота. Али то је ове имало карактер прелазни и важливо је као воља Господарева, а не као објовни државни вакоу у земљи, као што је то било у другим самосталним и независним државама; то се нег може у опште рећи и за Закон Књава Данила издаваног г. 1855. —

Посље поменутог рата, благодарећи мудрости и љубави к својој земљи давањег Господара Црне Горе, Књава Николе I, по личној његовој иницијативи, почела је Црна Гора да се уређење као модерна јевропска држава и да развија законодавни рад по свима гранам државне управе.

Први је тамав рад био издање Ошшег Имовиноског Законака 1888 године. он је једно од највећих дјела Књава Николе I. Законик овај вадино је сав имо бражени свијет својим духом и својим

венско становништву Старе Србије одлучно ближе Србима, „ово је, и ако не с љуби са свим индетачно, ипак врло сродно са Србима из Србије и других српских земаља“.

У овим редовима има и неоснованих и алакојерних тврђења. Неосновано је, на примјер, изводити из факта, да у Ст. Србији Епархија није имала прсталава, закључак да су с тога Македонца у већем националном еротету с Бугарима, него ли са Србима. Како би се прогумачило, ако се уаме да је овакав закључак тачан, пототан факат, да у Македонији јужно од Шара и Качника нису сви Словени пришли Епархији? По његову начину умована ми би смо онда имали права да све Словене у Македонији који су остали, као и Срби у Ст. Србији, вјерни патријаршији сматрамо као нама сродније, али би онда изишло да су у већем националном еротету с нама Словени који у епархијама воденској, солунској, косутурској и т. л. остапе вјерни патријаршији, него ли онау екопшанској епархији који пришше Епархији. А то би било апсурдно тврдити. Ако би се уопште из поменутога факта могли изводити какви закључци о сродности, та би сродност могла бити, не национална, него културна, као што је то лијепо објаснио г. Цвјетин у својим „Антропогеографским проблемима на Балканском Полуострву“.

Држим да није потребно да доказујем да су тврђења проф. Јагића о том, као да Срби у Старој Србији говоре језиком који није чист српски језик, да су они о нама из Краљевине сродни, али не и индетични и т. д. изнесена у алој, рђавој прикривеној намјери да се њима послужа тежњама аустро-угарске источне политике

ЛИСТАК.

АУСТРИЈА И СТАРА СРБИЈА.

Проф. Јагић написао је у бечкој „Н. С. Преси“ један чланак о Македонији и Старој Србији, којим је против себе велику бурну подигао.

Из „Уставне Србије“ доносимо следећи одговор ученом Хрвату.

И.

Шта вели проф. Јагић о Србима у Старој Србији?

Нас се, као што рекосмо јуче, могу и не типати побуде које су професора Јагића потстакле да напише у „Н. Сл. Преси“ публикациони чланак о македонском проблему, али не смијемо бити равнодушни према смјеровима политике којој је он ставио у службу овој научнички глас, јер се њима доводе у питање најбитнији народни интереси. А по ономе шта је, а нарочито како је г. професор говорио, јасно је као дан да му није било толико етадо до научне истине, која треба да му је дража од свега, колико до тога да пружи аргументе којима би се правдале претензије аустро-угарске оријенталне политике, ма да се он од тога баш брижљиво, али нејешто огрлажује. И баш с тога што појмио тежњу овога црковара, хоћемо да покажемо, да ово нијесмо насумце избацили, оним шта је г. Јагић сам говорио о овом ословно вавршеном, толико и деликатном питању као што је македонски проблем.

Што врло пада у очи, кад се пажљиво прочита што је г. Јагић о њему написав, то је абила карактеристична околност,

да је он на говор о македонском проблему надовео говор о положају Срба у Старој Србији на један начин који одаје да му је овај први имао да послужи само као заобилазан увод којим је рад био прикрити праве побуде које су га руководиле, кад је писао овај други управо најважнији дио свога чланка. У заједничкој реформној ноти руско-аустријској нашао је мјеста, по иницијативи руске дипломатије, и један пасус у којем се категоричким тоном препоручује Султану да без одлагања стане на пут вулумима арбанашким средствима која су му на располагању. Ову се препоруку њему није лако оглушати, а мучно да би му овога пута такво оглушавање и помогло. Против Арбанаса се мора нешто предузети, а на то се није лако одлучити, не с тога што би уопште било тешко приморати их да се и они, као и остали поданици Султанови, покоравају законима, него с тога, што је у опште тешко издати с традицијама којих се депенијама држало. Ово би кадава аначило то исто и демантовање досадашње политике према Арбанасима која се у крајњим својим резултатима показала поједнако штетна и по Србе и по Турке, а корисна једино по тенденције аустро-угарске источне политике. И како не смију отворено, агенти аустро-угарске политике старају се обилавним путевима помоћи Турцима да се што лакше изваку из пропјепа у који су доведени овом препоруком о укоруивању Арбанаса.

И проф. Јагић је, досљедно овој тежњи, послје прилично забављанаога увода о Македонији, пуца ветаичних факата и вајештених објашњења прешао на Стару Србију, естетички одмах у почетку сумња да се Султан неће моћи одлучити да оду-

вие оружје из руку Арбанаса, својих највјернијих поданика, „који се у реформној ноти тако неучтиво овначаву као вулумари“. Ово би се још могло сматрати као иронија, да проф. Јагић није на више мјеста, гдје се говори о Арбанасима, ријеч вулумари стављао под знацима навода, чиме је као хтио да обљежи да их он као такве не сматра, док је за њега ван сваке сумње да су они Султану доиста „највјернији“ поданици, што опет ми, знајући их добро, стављамо под наводницама. С оваким је почетком у потпуној сагласности и завршетак у коме проф. Јагић поставља директно питање: „шта ће бити с Арбанијом, која у реформној ноти ни у обзир није узета?“ Очигледно је, да је овим ишпацањем Арбанаса ишао за тим да компликује питања старосрпско и македонско и да унесе забуну међу оне који о одношајима на Балканском Полуострву немају чисто слику, а по ономе шта је и како говорио о Србима у Старој Србији, ван сваке је сумње да му је намјера била довести у питање српско обљежење ове наше класичне земље, етнографског центра нашега племена.

Да прикрије траг, проф. Јагић је употребвио мало забављан пут: почео је говором о аначају установе Епархијата како Бугари имају да вахвале за своје националне успјехе у Македонији, па, констатујући да Епархија није успјела ваби присталица с ове стране Качаника и Шарара, додаје: „Ово илуструје врло добро етнографске односе, доказује већу сродност словенскога становништва ових предјела са српским, него ли с бугарским племеном, ма да дијалекат, вако се данас говори, није чисто српски.“ Мало допније пак, у допуцу ономе тврђењу нади, каже је сло-

садржајем. Тај законик није копија Наполеовог кодекса, као што су то у главне глате сви остали грађански законици, што данас постоје у разним јевропским државама, он је — као што је признадоше капацитети правнички свјетског гласа, — један од најсавршенијих Имованских законика, у њему је поред свих неопходних обзира на податке науке и на законодавне радње других образованих држава; главна цријем обраћена на народне појмове о правди и правници, на обичаје, предања и на живе потребе црногорског народа, као што се Књаз Никола у односном указу омае од 26 марта 1888 израдио. Законику омае и анализи посветили су своју критичку најбољу правничку авторитети и одали су му ому хвалу и поштовање, које он у својој мјери заслужује; а ми повнајемо учених јурита, који су се овим црногорским закоником користовали у својим научним радњама и по њему исправљали разне постојеће појмове грађанског права.

Законодавени рад, који је отпочет у Црној Гори овим закоником, живо се пројужао; а продужана се и данас у оној књажевини. Особито је плодотворна била у томе година 1902. Посље дуге и дубоко промишљене радње видно је било те године шест врло важних законика, који стављају Црну Гору усредом са сваком другом напредном државом садашњег времена.

На светог Николу прошле 1902 год.: издани су биле:

1) *Закон о књажевској влади и државном савјету;* — 2) *Закон о чиновницима грађанског реда;* — 3) *Закон о судској власти;* — 4) *Закон о устројству судова у књажевини;* — 5) *Закон о грађанској судској надлежности;* — и 6) *Закон о кривичној судској надлежности.*

Законом о државном Савјету положен је четрт основ свему будућем законодавству по свима гранама државне управе, законодавству сабиљном и за све потребе народног живота, судећи већ и по томе, ко саставља тај Савјет и на какав начин он има да поступа при издавању нових законика. Законом пак „о Књажевској влади“ солидно је утврђена у напредном духу управа цијеле земље, јер она има да својим радом, законитим и четвртм руковођењем потчињених јој органа, — постојано чува и уздање част и углед владаоца и Државе и да развија ред, благостање и општи напредак земље, као што је казано у чл. 1. самог овог закона. А закон о чиновницима грађанског реда обезбјеђује земљи законито и по правди и правници вршење својих дужности на служби отаџбине оних људи, који састављају књажевску владу и који су за сваки свој аванични посво одговорни пред законом.

Већ тада, кад је био издан Општи Имовански Законик, у односном књажевском указу речено је било да тај Законик мора бити „уваоми кажеи све даље законодавне радње по начелима правде и према добрим обичајима и потребама земље.“ Остарјење тога и састављају сад она четири закона о судској власти, о судовима и о грађанској и кривичној надлежности. Садржај ових законика показује онај исти дух, којим је провијнут Општи Имовански Законик; показује израду њихову самосталну и према у смислу општих напредних уре-

даба, ипак у строгој сугласности са народним појмовима о правди и према посебним потребама народног живота. —

Али старање Књазва Николе није ограничено само на добро уређење грађанског живота у Црној Гори, него тако исто старање води о добром уређењу цркве и књажевине. И овдје се сусрело Господарево настојање са настојањем о томе данашњег просвјешћеног црквеног поглавца у Црној Гори, — Митрополита Митрофана. Благодариши овој сретној околности, већ до сада је издано неколико посебних законских одредаба, — које се тичу појединих грана црквене управе у књажевини. Данас се ради о томе да се изда Закон о црквеним властима у опште и посебно конзисторски устав тако, да у недалеком времену ми се надамо, да ће овако исто, — као што је данас уређена државна управа, — бити тако исто уређена и црквена управа.

Односи између цркве и државе у Црној Гори су потпуно нормални. Државна власт ништа не предузима, што би се косило са црквеним законима. Они вада, кад се год покаже за то прилика, потиомаже да се права цркве у строгости пава и да се чува свештенички аначај и достојанство. Према томе и нови закон о црквеним властима у Црној Гори биће огледалом тих правилних односа између цркве и државе; а бив сумње не ће ни овај закон у погледу унутрашње црквене управе, ваостати два осталих горенаведених законика.

Замашно питање о извршавању парохијског свештенства, активног и умировљеног, о издржавању свештеничких удовица и сирочади, — које питање толико посла и брига задаје осталим државама, — у Црној Гори је потпуно ријешено законодавним путем, већ од двије године наснава је „Закон о платама парохијског свештенства“. Надлежне грађанске власти уз наплаћивање државног пореза заједно наплаћују према порезу и привреду за исплату парохијског свештенства, које тако редовно добија своју плату из Митрополије. А дана 8/4 1901 издан је „Закон о фонду за издржавање црквених свештеника и њихових удовица и дјече.“ За ова два закона може слободно да свештенство свих осталих држава авиди свештенству у Црној Гори. —

А колико је много ва просяетш урађеио посљедних година законодавним путем у Црној Гори, добро је познато. Исто је тако познато, како цетињска влада ради даша да се установе правилни трговински односи с другим државама. —

Ив овог, што смо навели, види се, да је Црна Гора на живом раду. Ми јој авелимо, да, — као што је у прошла времена, а нарочито за вријеме посљедњег рата, — у пуноме сјају заблестало месахрушемо црногорско јуваштво, тако исто да пред свијетом ваблиста и радња црногорске владе о уређењу и утврђењу напредних уредаба у свим гранама државне управе.

Цијело ово уређење, што смо га овђе представили, испуњује нас свакако, дверешом и задовољством да је удешено према стању и потребама садашње Црне Горе. —

Вуковаар, (Срем.)

Миган Павлов Јовановић,
академик.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

(Вође у домаћем љекарству.) — Да кување јабуке и крушке, суве шљиве и т. д. служе у извјесним болестима као љекар и поткрјепљење, то је многима познато, али ће мање бити позната употреба воћа у следећим случајевима: петљења од трешања које се овако немилници бадају, дају изврсно средство против кашља. Да се ва то употребе, треба их чисто опрати и у хладовини осушити, у ланену кесиду сасути и до употребе објесити негде на суво мјесто. Кад затреба, треба узети толико, колико те са три прота добро захватити може, па скувати у једном малом лончету воде и додати (према укусу) 2 до 3 комада шећера, проциједити и дати болеснику да попије док је „теј“ још врућ. Исто се тако против кашља врло добро употребљава „теј“ од скуваног сјемеиа од дуња, само је овај „теј“ мало горчији — И сок од купина са шећером укуван, и врло бољше од воде у шећеру скуване, изврсно помажу против кашља. — Против шифофула врло су љековите трњине (кукиње). За тај циљ треба их у води скувати и оциједити, па оставити да се она вода охлади и онда ју пити у мјесто обичне воде. — Шљување крви убрао се прекине, кад се пије сок од дуња. — Укувани зелени ораси, суво дунче или пекмеа од дрвнина заустављају прелив — Грожђе се с врло добрим усцјењом употребљава за чишћење крви, нарочито црно. Кад се грожђе изјутра на празан стомак једе, служи као изврсно и врло пријатно средство за чишћење (отвара отолду), а кад се једе посље јела (руча или вечере), онда противно дјетвује — „за-

твара.“ — Сок од бимбер-грожња (рибале) и малине разхлађују болесника у грвници. — Исто се то постиже и са водом од јабука. За тај циљ треба узети једно лонче, метнути у њега 2 неољуштене најмиселе јабуке и прелити са двије чаше воде; овако преставити да се јабуке догле кувају док не омекшају; за тим лонче поклопити и оставити да се ово охлади, па ону воду давати грвничавом болеснику да ју пије. — Кување јабуке су за малу дјецу изврсно и здрава јестиво. — Сок од црвених патлиџана (парадајза) је јединствено средство против болке у јетри (црној цигерници) и у цријевима; а сок од гљубице изврсно је средство против грвнице и болке у бубрежма. — Сок од лимуна, кад се испије у једну шољу вруће црне кафе, даје врло добро и брзо средство против главобоље. — За испирање грла при врлобоље код дјече, не може се ништа боље препоручити до сок од лимуна. — Кад те убоде ччела, а ти прејеци јагоду, огрозу, бреску, јабуку и т. д., па метни на убодено мјесто. Она киејелина која се у воћу налази, предупредиће жижу, свраб и оток убоденог мјеста и одуваће убоду отровну сиду.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ

Цетиње, 7 марта.

(Лијепа и корисна установа). Благодариши младеиу коду наших људи и патриотском одвиу престоничких грађана, на Цетињу је основан „Фонд за потпомагање и васпитање трговачког и занатлијског подмлатака.“ Фонду је задатак да развије и унаприједи нашу занатску и трговачку привреду.

Он то мисли у првом свом почетку постићи о једне стране стручним образовањем добре и ваљане наше дјече у познатим свјетским радњама и с друге стране пружањем средства — капитала и отварањем кредита — тако спремим младичима, да свој рад могу одмах и с успјехом отпочети.

Повдвалјајући ону лијецу и корисну установу ми ћемо овом приликом нагласити, да је крајње вријеме наступило, да и ми већ једном отпочнемо обрађати јачу и бољу пажњу на образовање нашег земљорадника, занатлије и трговца, јер од тога погледито зависи наше материјално благостање, наш економски напредак.

Као што је познато, занатска и трговачка радност — ради којих је горњи Фонд постао — жални боже још су на свом примитивном ступњу и већим дијелом су у рукама страних елемената, које ва ону земљу ваује само и једино голи материјални интерес, а на велику штету нашег економског напретка.

Ми ћемо моћи улазити у испитивање узрока, који тако стање створеше, а којих је било много како с погледом на географске тако и политичке прилике у којима се наша отаџбина вјекovima налажала, али ћемо нарочито ударити гласом на погрешне и давно застареле појмове, који код нас све до јуче увињаху маха а које треба у коријену сатријети, појмове који ове двије важне привредне гране, занате и трговину, сматраху као нешто што човјека није достојно, нешто што га понижавало.

„Сваки је задат аватан“ вели народна пословица, а заузимајући Срби у Загребу додају још и то, да је најбоље онај занат кога се прави човјек истински прихвати!

Практични Инглеии а особито Америциани — у чијим су рукама највећи свјетски капитални — највише су се отресли тих предрасуда и схваћају најбоље дух времена — па у томе духу поглавно и образују свој подмладак Њихови највећи богаташи дају своје синове у разним годинама у трговину и индустрију и у годинама једног гимназијалног матуранта они постају савршени и практични људи. Они не авају за племенита и неплеменита занимања, али авају за способне и неспособне људе. Они не прериру иједино корисно и поштено занимања, а иабјегавају позиве од професије на пр. чиновника и политичара, јер се, веле, не плаћају а човјеку одузимају његову самосталност.

Пођимо, дакле, и ми тим путем, јер нас води бољем економском напретку и материјалном благостању. Насушна потреба инаскује, да се у овом погледу учини реформа у нашим основним мушкама школама. Треба, дакле, под пијеиом свога живота авести ручни рад, јер је та потреба привредно образовања — битно и животни питање народних интереса. Оно је корисно колико са практичног толика и са умнога гледишта, јер подижући израђивати поједине предмете, у дјетету се разбуђује воља, да о томе авиљније мисли и резоније, а то, пак, доприноси, да се оно хармоничније развије и образује до степена потпуног човјека.

На тај начин нашој дјеци, која су свршила основну школу у којој су научи-

ла на пр. дрвдијељство, плегарство, каменљење корисног биља и т. д. кад се врате својим кућама омилиће рад и они ће се у мјесто тежње за чиновничком каријером, одати с постојаном вољом и већом енергијом привредном раду, који је код нас нарочито тако потребан — или још боље једино спасоносан.

У том погледу установа реченог Фонда је колико корисна толико и патриотска. Сваки и мало имућнији син наше домовине треба, да се одазове позвиу одбора, коме је повјерена управа ове лијеје установе те да га материјалним жртвима потпомогне, да остави адатак кога је у програм свога рада искључиво ставио. Од њихове помоћи зависиће бар кроз коју годину доцније и оснивање које ваљане трговачке или занатске школе у нашој земљи, у којима ће наша младеж добијати стручних знања и те две битне привредне гране и на тај се начин спремити за практични живот те да лакше може надржати борбу за свој опстанак.

— Из Бара нам пишу:

25 тек. м. грађанство овог мјеста, цијеноћи витешка дјела и велике заслуге покојног Војводе Петра Вукотића, које је он починио за узвишеног нам Господара и милу нам отаџбину — приредило му је свечани четрдесетодневни парастос у овдашњем саборном храму св. Николе у једанаест сати прије подне.

† Радован Бегов Реџић. † Из Ко-
лишима 26/П. Неумитна смрт покоји жавот гласовитим јунаку Радовану Бегову Реџићу, у 86-тој години живота, ноћу вмеђу 31 јануара и 1 фебруара.

Радован је рођен у Ровцима — село Лијешће 1817 год. Кад му је било двије године отац му је погинуо; а мало доцније и мајка му се преујала, те тако Радован као сироче потуцао се идући за мајком. — Пошто је преспио за пушке, у својој деветнаестој години отпочео је као четник ићи по Херцеговину и редовно бијаше први међу првима, час пут Никшића, час пут Колашина У јавни бој пошао је први пут оне знамените године, кад је погинуо Смаил ага Ченгић на Млетичку у Дробнацима. Доцније кад Турци автореше под Стругом у Ускоцима сердара Бегана Драгова Лопушину с друштвом, — Радован је као соко долетио и побио се с Турцима, где се је ранио и ослободио извор од Турака. Видимо га и на Прагу Никшићку као вођу друштва Ровчанина, а у друштву с Павлом Вучинијем и Глигорием Па-
журицом, где су аворили велики плаћи и појекали пет турскијех глава.

На скоро посље тога увео га је био Бљаженопочивши Митрополит Петар II-ги за свога перапника, те је служио као пер-
јавик десет година. — Кад је Омер папа ударо с војском на Црну Гору 1852 г. Радован бијаше међу првим јунацима неу-
страшним јунак и често пута, као ухода,
крон турске логоре ишао, а онда, када се бијаше проио глас да су Ровца и Мораче принале турско господарство — Радован пролази кроз живи турски огањ иде на Цетиње, где обара провешени глас као неавститилит, и с Господаревијем благословом, врше се с друштвом натраг. Па и на Подимљу поклаво је своје лично и челично јунаштво. 1858 г. као вођа ровачке војске на Колашин летећи на кошу нагна једнога Турчина и у трку сабљом појеке му главу. Био је у боју на Морачу и Буковој-
пољани. — Кад се је једном приликом имала догодити несрећа у вароши Кола-
шину, док је овај још турски био — Ра-
дован је су 20 Речињана побјежао и уха-
вато шанац крај вароши на брежчићу где се сада налази црква и одатле се с Турцима побио. Овом приликом повиао је жиду Гешмира на међади, али му авје смио хода авати На овом мјесту Турци доцније подигоше караулу. — Слпчан омае догодио се још један случај у Колашину — када је Радован кров најжешће плотуне турске пришао к Манџар-паша и грмонитијем гласом авикуио му, да учини мир и поредак. Кад је било на Сњајевини разграиљење између црногорске и турске комисије, да ипје било Пера Пејовића Радован бв Муктара Тефик бега појекао, због превијрке око линије. — Једном при-
ликом кад су Турци с војском авићили на Бјеласицу с намјером да плдијево Горњоселеку евоку. — Кад су око поноћи чули Радованов глас, одмах су без обзира побјегли, према је Радован имао сабом само 10 другова, а Турака је било око 1400 војника. Турци су се дакле и од његовог гласа плашили, а и био је као муња и он и глас човога.

Радован бијаше човјек: средњега ста-
са, у опште све црте његовог лица лијеје; а погледа особито патреног, те усљед тога и ко га није познавао, на први поглед видно би да је велики јунак. За његова ревносна и јуначка дјела његове витешке прси украпаваху осамјуначијех одличја.

У перјаничкој служби провео је 10 година; а тим је постављен за стотинаша, а доцније буде постављен за капетана Рачинског и Лаповског — свега у служби државној провео је 35 година.

Овај племенити старац доживио је срећне дане и у задовољству посматрајући своје унуке и праунуке — испустио је своју племениту душу. Његово мртво тијело пропратило су с мноштвом народа, до вјечне му куће, наши прваци: Г. Г. управитељ нахије бриг. Јово Мартиновић, председник обласног суда ком. Павле Вуисић, учитељи с ученицима и остало чиновништво.

Име Радованово остати ће блистателно и дубоко урезано у срцима свију његових потомака и племеника, који ће се њиме поносити.

Вјечна ти памјат врли покојнице и лака ти пригорска земља, коју си жарко љубио.

учитељ Милић.

— Пишу вам из Улциња:

(† Доктор Воко Петковић.) Нама је суђено, да од неколико времена, са свог Српског Јадрана, биљежимо губитак за губитком. Тек што сахрањисмо Високопросвештеног Митрополита Хаџи-Савву, док нам опет стиже 18. прошлог из Шибеника тужна вијест, да је за највише престало кудати племенито срце, нашег доброг и незаборављеног Воке Петковића.

Рођен у богатој кући Петковића у Параћину, (Србија) покојник Вока растао је и дорастао, код својих родитеља у непрекидној љубави, пажњи, бризи њеза, равнио се човек, који је знао за добро, за искреност, за пријатељство, за њезност; туђ свакој притворности, пакости, злости, неправди; стао је на снагу човек, кихвих је на жалост веома мало у данашњем друштву; развијао се карактер, који заслужује да га овак цјени и поштује. И ту је највећа штета у овоме губитку; то је оно по чему ће довијек живјети успомена на њега, чак и онда, када нестане свих нас, који данас плачемо за њим, и који ћемо жалити га, за све вријеме овога краткога нам земаљског живота.

Основне школе и гимназију научно је покојник у мјесту свог рођења, а медицину у Петровграду. Године 1883 пошто сврши школовање у Рисији, и добије Докторску диплому, дође у Црну Гору, одакле пређе у Скадру — и после у колико времена врати се на Цетиње. Шеф Санитета пок. Др Милана, опривани га на неколико операција, и видећи у њега — вриједна и искусна лекара — младшћу његовог Кр. Височанства Господара, буде именован за лекара Округа барског. После неколико година — по жељи и потреби — добије прелиминарну лајечника улцињског Округа, коју је дужност на задовољство грифана ове вароши вршио, — све до саме болести, која га с њаје сво скоро двије године. — Управо о трагу шешајест и више година, покојник је Воко доселио се овдје, и од тада па све до своје болести — покојник остаде код грађана вароши Улциња, што са способности у својој дужности, што са учорактера и племенитости, омиљен и поштован као мало ко. Чим се је доселио у Улцињу — прва му је брига била, да поред овоје дужности — даје потпоре и помаже сиротињи у раду. —

Прво купи велики чифлук у Кодре, око којег је утрошио све што је зарадио у ове прошле шешајест година, и који су трошкови, што око имања — што око кућа — на имању и у вароши прешли више од четрдесет хиљада фиорина. У Кодре на имању ваада му је радило најмање по 10—20 радника, који су добивали код њега упода вишу надницу него код других — а већ нека што је многица у напријед — давао паром и житом, само ако му се пажња лејо радник — да је на нужди. Визите ваје нагда — на богату ни сиромашу увае, а какав је добротвор бијо — и како је савиљиво сиромаш, најбоље нам свједочи његова апотека, којој се дугоје више од пет стотина фиорина. Управио се може кавати да је он бијо човек — који је за народ радијо — човек који је друге кућио а себе раокућавао. Омиљен код сваког са своје доброте и вредноне благе природе, веао је покојник Воко са свакима такно блиско пријатељство, које никада није ништа могло помутати. Он коме Бог није дао да окуси љубав свог рођеног брата, нашао је вакаду па њу — у љубави свога питомца Илаје Лумовића, којег је пригрлио себе као рођеног сина, само да не би осјетио празнину синовске љубави, и да би уверио свога негда најмилијег пријатеља, пошље он Илију у Гимназију Краља Милана у Нишу — гдје га је за пуних шест година — све до своје болести — па и послје благодарне његовој госпођи Јулији, надривао а свом трошку, не пуштајући га да оскудијава ни од најмањих стинаца; он који ваада говораше: „Докле ја будем живи моме Идији неће манкати трошка за школовање.“ — До последњег часа Вокино је срце увијек имало саучешћа према сиротињи особито љачкој, и никад његова рука није престајала пружати подроре и утјехе. И

вао данас, поред његове упвијељене и неутјешне супруге, плаче за њим и његов по души и ојебајима син, жале за њим многи вице, него што се често жале родитељи или браћа. Таквome чојеку и раднику није могло остати ни заслужено привање. Њ. Краљ. В. Господар — цијенећи његов — значајан и племенит рад — благоизволио га је одликовати орденом IV-ог степена Данилова реда, а послје смрти Шефа Санитета покој. Др Милана, буде поват на Цетиње — у мјесто његово, гдје је и остао за пуних пет мјесеца. Желећи мирно провести дане живота — једнако потпора бити сиротињи у своме мјесту, он се поврати на своје прво мјесто, гдје настави дужност и рад око имања и куће.

Али круна свих тих признања, јесте најава и израва саучешћа његовој упвијељеној супруги. На глас да је покој. Вока преминуо у Шибенику, у кући покојниковој слегло се сплан свијет од три вјере; пријатељи, познаници и поштоваоци хитају не да увеличају својим присуством поход, већ да личним изразом саучешћа ублаже свој бол. Судбина овог честитог чојека, потресла је ма дна душе сваког, и ријетко кад паде толико искрених суза, колико их је пало, у дому покојникову. А како и небо свак се заплакао, кад види упвијељену му и неујешну супругу, гдје непрекидно лије сузе за својим војном; кад нам пада на ум — да наша сиромаш сахрањила је још прије двије године — жива — а мртва, свога највишег добротвора, који је обећавао — још и вишу помоћ. Жалост одста велика и превелика, а утјеха, ако ту у опште може бити утјехе, слаба и ништавна, јер:

Упвијељеној супруги слаба је утјеха, чим је изгубила — мужа, с којим мало има једнаких и по срцу, и по карактеру, и по опреми, и по угледу међу ближњим.

Ожаловљеним пријатељима и познаницима ништава је утјеха, што су само били тако срећни уживати у понавјанству и пријатељству таквога чојека и што ће он довијек, до последњег часа њихова, живјети у вјечној успомени њиховој. А неутјешном питомцу његовом, нема утјехе, нити се наћи може.

Свијема нама који га изближе познајемо, остаје нам само да се непрекидно ојебајмо покојнога Вока, и да му, на тужном раставку, са кога нема повратка, до вајења на болем свијету речемо: Лака ти прва земља, племенити добротвору и добри наш Воко!

Н. Ф. Љ.

(† Помен младоме цјеснику Богдану Крашњнику.) Ваља је китљастом Улцињу суђено, да временом буде степиште немоћним и неужим, а бједијим и патеним скровиште, па многоме и вјечни боравак. Таквих људи свагда има овај природни „перивој.“ те га љети као ону блиско „витаду“ и стотинама посјеђавају немоћни и оболеји патеници. Љети на мореко купатило и вруће пјешчано агало, а ваи на благој кљви, да оболеје груди лакше дишу на свјежој морекој арји и клими. Некада је Улцињ поред све толика благодети опет био неистрпуљачан, јер га гушташе онај првобитни начин живота — смеиште и свакојака нечистоћа, те је у њ ипак царовала грозница. Но сад тако већ није, нит су сокаци његови тим посути, нити су куће тога стила, да се у њима не може живјети, већ обратно с дана у дан к бољему се иде и усавршава; па сад поред морске обале некином су куће јевропског стила уз најбољу чистоћу, же се отијенија и вателегантнија лица настанују. Ту је живио поред блаженоуи којеног Митрополита Косановића, такође добри Босанац, млади и омиљени пјесник Богдан Милановић—Крашњник са супругом Милком рођ. Кујунић.

За болестица младога цјесника, који на живама своје лрјешаше патристким гласом, нехтје се да продужи; нехтје се, да још толико неопштаване пјесме у трехој умноженој кљви пва; нехтје се, да започето дјело доврши о Вучевољској батки, да Цару јунака вијерну оду одјева — него смрт све прекрати. Али свакако спокојно је имао умирати, кад је земне остатке у брачкој и слободној земљи оставио, као што и сам свагда говораше: „да ми их туђин не гази.“ а роду својоме пружио је љупко цвијеће и свеже — пјесме „Крашњикове.“ да му такве у отарбини спомен задрже. Јула 12 пр. год., у најљепшем цвијету овога живота, у 25-ој год., он је преминуо овђе, оставивши иза себе вјерну садутницу Милку и нејаку ћерку Веселинку; па и ту једину утјеху из мајчина крила кров неколико дана опет однесе неминовна смрт, те упвијељеној Српкињи удвоитручи жалост. Па сад са каквим ли болом и тугом није се имала растати од два најдражија гроба кад је добри огак Коста Кујунић и отлици првак босански не уве собом? Уадисају дубоком и болу тешком, да упвијељена српкиња одушке нађе, из доброне оданости младоме цјеснику и вјерноме другу подиже скромни споменик пред новоподигнутом саборном црком св. Николаја у Улцињу, а који

је довршен и осветан 1 тек. мј. Тај дан била је заупокојена литургија са парастосом покојнику, којему је многобројно грађанство присуствовало и са поновљеном поштом рекло: „вјечнаја памјат“ и лака му српска земља на Јадрану!!

И. Ј. В.

Улцињ, 3 марта.

Телеграми Бечког „Нор. Бира“.

ПЕТРОГРАД, 2 марта. — Комисија за административне реформе губернија под пресједиштвом министра унутрашњих дјела започела је своју радњу. Састављена је од више шефова одјељења и пет гувернера.

ЛАВОВ, 2 марта. — Опет је била демонстрација пред руским консулатом. Полција је интервенирала и ухватила четири љака, који су каменовали руски консулат.

ПЕТРОГРАД, 3 марта. — Бугарски дипломатски агент Станчов, поводом годишњице смрти Александра II, положио је на његов гроб два вијенца, са натписом: Цару ослободиоцу благодарни Бугари.

СОФИЈА, 4 марта. — Македонци Зончев и Панков ослобођени су.

БИОГРАД, 4 марта. — По вјестима из Витоља и Скопља бугарске чете ударају по селима контрибуцију од сто до двјести франака по имању становника.

АТИНА, 5 марта. — Стигла је турска мисија, која је предала Краљу и Престољонаследнику одликовања и богате дарове Султанове. Краљ и Краљица полазе у Конепанген, гдје се већ налази и руска Царица Мати.

АТИНА, 6 марта. — Турска мисија донијела је Краљу и својеручно писмо Султаново, у ком Султан изражава своје симпатије према Краљевској Кући и грчком народу.

ПЕТРОГРАД, 7 марта. — Услед смрти министра мрнарнице Тартова постављен је привремено на његово мјесто Авелан, шеф главног штаба мрнарнице.

БЕРЛИН, 8 марта. — У рајхстагу при расправи буџета иностраних дјела Бялов је изјавио да Немачка стоји у тројни савез са Немачком вјерности; ми имамо довава да су и нама савезане државе вјерне. Немачка нема активне политике на Балкану, а то односи Немачке према Турској оснавају се на чврстом поњеређу. Ми смо симпатично подравили акцију за реформе у Македонији, које тежа да учврсте ред на Истоку.

БУДАПЕШТ, 8 марта. — Поводом годишњице смрти Кошутове било је нередa, више рањених и затворених.

ОБЈАВА

Петар Радојев Лаковић, са Медуна, отпутовао је у иностранство 1885 год. и 21 јула 1897 јавио се на Бугарске (Софија) писмом својим родитељима. Од тога доба не будући о себи давао никаквог гласа, умољавалу се они, који би што год о поменутом Петру анавали, да изволс доставити

Мин. Ив. Дзела.

ОБЈАВА

Овим се износи на јавну продају сљедећа имовина Шуга Ивова Капе из Угљва за измар дуга Јока Павићева Дапчевића из Брајића:

1. Земља у „Седипта“ граници: од истока и сјевера са земљом Мила Радова, запада и југа земљом Илије Ивова.

Иста је процијенена а. в. кр. 150.

2. Ливада у „Доње поноре“ граници од истока и сјевера ливадам Стева Драгола, запада земљом Крета Тодорова, а од југа ливадам Бурга Андриана.

Речена је ливада процијенена кр. 140; земља и ливада је укупно процијенена кр. 290.

Личитација ће се обављати код подписатог Суда у канцеларији Кап. Цетињске у Бајцима 1 Априла ове год. — Ако не изда реченога дана процијену, продаја ће се продужити до 1 маја; не изда ли пак ни тога дана процијену, продаја ће се продужити до 1. јуна с. г. а тога дана уступиће се купцу и за 1/4 од процијене.

Позивају се сви они, који би жељели купити речено имање; као и они, који имају прече право кушће, да присуствују на даље продаје са кауцијом од 10% преча процијени.

Бр. 85.

Бајице, 25. фебруара 1903.

Кап. Цетињски, Богдо Мартиновић.

Р. 184

Бр. 74

2-2

Приватне Објаве.

Моје непокретно имање на Његушимма, које се састоји из дјелова: Вранаж до, Жутковина, Помрајанице, Буљев до, Подврбље, у Бару под Ераковиће, све под Срах, Вртиште, Горња Кривача, — затим: пола дјелова Горњи Понор, Док са Цијепцем изнад њега у Доњи Понор. — Све ово пролајем из слободне руке.

Ко жели купити овака се обрати директно на мене ради споразума.

Рудолфстал — Босна.

Лабуд Врбица.

Р. 62

Бр. 16

3-3

Назнање.

Објава госп. Лабуда Врбице из Босне у 8 броју „Гласа Црногорца“ тек. год. о продаји имања, незаконита је, јер исти нема никакве непокретности на Његушимма.

Сва у објави именована непокретност неоспорна је властита потписаног.

Његуши, 20 фебруара 1903.

Официр Буро Врбица

Р. 43

Бр. 19

2-2

С тешким душевним болом јављам о смрти мога мужа

Д-ра БОРБА А. ПЕТКОВИЋА

вјашег окр. њекара у Улцињу (1855 + 1903).

која је наступила после двогодишњег тешкога боловања 17 фебруара у 3 сата после подне.

Покојник је сахрањен 20-ог истога у 4 сата после подне у Шибенику.

Гацута многим пријатељским изразима саучешћа, овим изјављујем свима моју дубоку и вјечиту благодарност.

Шибеник, 21/II 1903.

Јулија Петковић.

Р. 66

Бр. 21

2-3

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смртнога гласа, никад незаборављене наше

ДУЊЕ ПЕРУНИЧИЋ,

која се у 25 години свога живота 31 јануара преселила у вјечност, у Турској ни Бороној, за особиту дужност сматрамо најјачајније благодарити свијем многобројним како на ове државне тако и Турске који нам у овој нашој великој жалости, било лично или писмено своја саучешћа изјавише, тијем нам за доста жалост ублажише.

Од свега срца и душе, такође благодаримо: свима нашим пријатељима, кумовима, сусједима и племенитима, који са нама заједно опу жалост подијелише. Особита хвала г. учитељи Бакићу.

Ожаловљени:

Мајка: Стана; браћа: поп Лазар, Аврам, Исок, Милош, Раде гимназист III године у Карловце; сестре: Живана, Милица, Пава, Станојка; снахе: Савета, Живана, Милуша, како ми тако цијело браство наше — Дедића.

Шарањи, 23 фебруара 1903.

Р. 115

Бр. 23

1-1